

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Владимир Златарски,
Институт за исторически изследвания при БАН
относно конкурс за заемане на академичната длъжност доцент
по професионално направление 2.2. История и археология
(Нова българска история 1878 – 1944 г. – Електорални
регулации и избори в България (първата половина на XX век),
обявен в ДВ, бр. 48 от 28.06.2022 г.

В този конкурс за доцент като единствен кандидат участва гл. ас д-р Светослав Михайлов Живков от Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Представени са всички изисквани от нормативната база материали, които дават пълна информация за научната и преподавателската му дейност. Комплектът включва 2 монографии, както и 15 студии и статии.

Познавам работата на гл. ас. Живков от много години и според мен може да се каже, че той е утвърден изследовател на редица аспекти от институционално-политическата и партийна история на Третата българска държава. Неговите трудове са изградени на широка изворова основа, познаване на документалните архиви и съществуващата литература. Те се характеризират със своя оригинален и новаторски характер.

От предложената в конкурса научна продукция могат да бъдат открити главните полета на научен интерес на д-р Живков. Неговите усилия са съсредоточени в изучаването и научното осмисляне най-вече на дейността на Прогресивнолибералната партия, на избирателното право и

различните изборни системи, а също така и на адвокатската колегия. Всички тези трудове (някои писани в съавторство) предлагат модерни виждания и тълкувания, смислено обосновани въз основата на богат изворов материал.

Водещо място в кандидатурата на д-р Живков заемат двете му авторски монографии. Както насочва още заглавието, книгата „Пропорционалното представителство. Избори и електорално законодателство в България в навечерието на Първата световна война“ представлява проучване на въвеждането и използването на пропорционалната избирателна система, която в началото на ХХ в. започва да се прилага в страната. Въсъщност това е първо по рода си научно изследване на парламентаризма в България, погледнат от ъгъла на изборния процес. В първите глави кандидатът прави компетентен преглед на практиките с пропорционалната система в Европа и по света от началото на ХІХ нататък. Разгледани са системите в различни държави като при това не само като исторически процес, но и като технически особености. Сериозният професионален анализ помага на автора да открие положителните и отрицателни страни на тези системи и на политическите интереси, които стоят зад тях.

Стъпил на тази основа Живков разглежда функционирането на използваната в България мажоритарна система. Обсъждането за нейната замяна започва в края на ХІХ век и е подробно проследен чрез дебатите в Народното събрание. Направен е изводът, че този въпрос се разглежда в тесния кръг на политически заинтересованите партии без да получи някаква по-широка общественост. В следващите глави хронологично са проследени различните реформи в изборното

право в периода от 1908 до 1914 г. Научно мотивирана висока оценка е направена на реформите при управлението на Демократическата партия, които осигуряват устойчивата промяна на изборния процес в посока на либерализация и честност. Наред с това са показани и негативните последици от възприетата смесена система, при която изборите от 1911 г. подсигуряват „партийните босове с кресла“, без да намалят диспропорцията от предишната система. На най-обстоен анализ д-р Живков подлага новаторския закон от 1912 г., с който е въведена пропорционалната система. Авторът умело показва не само същността на самата реформа, но и това как тя стимулира започналите процеси на едно много по-добро структуриране на самите политически партии. В последната глава от монографията е показано как тази „реформа на реформите“ е приложена в практиката по време на изборите от периода 1913-1914 г. Крайно изострената социално-политическа обстановка в България слага своя отпечатък както върху изборния процес, така и върху работата на избраните парламенти.

Книгата е написана на достъпен език, с характерната и за други трудове на автора изчерпателност в проучването на архивната документация, периодиката и научната литература. Изводите са ясни и логични. Може да се твърди, че книгата има свой собствен научен принос.

Другата монография, с която д-р Живков участва в този конкурс, е „Прогресивнолибералната партия в България: С Русия политика не правим! (1899 – 1920)“. Книгата е първото в българската историография цялостно научно изследване на тази партия. Въз основата на работата с голям масив от документи и литература е проследена идеологическата основа, върху която

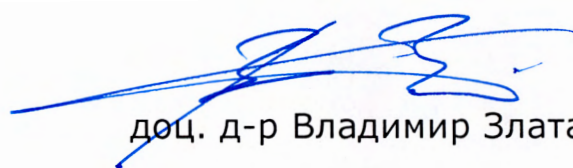
възниква и развива през годините своята дейност ПЛП, както и социалната структура на партията и хората около нея. Историческият фон е плътен, с анализ на дейността на партията в годините и на управление, и на опозиция. Особен интерес представлява анализа на участието на ПЛП в кабинетите Гешов-Данев в драматичните години преди и по време на Балканските войни, на това как се носи голямата политическа отговорност в условията на сериозни изпитания и кризи. Кандидатът прави оценката, че до започването на войните законодателната програма отговаря на потребността от продължаваща модернизация на България. Според мен може да се подложат на по-обстоен дебат изразените тези, че при един продължителен мирен период тези кабинети биха ускорили процесите на модернизация и за т.нар. „непричастност“ на кабинета към атаката от 16 юни 1913 г. В същото време д-р Живков реалистично отчита провала на ПЛП по време на Балканските войни, когато със своята идейна закостенялост и липса на каквато и да е гъвкавост тя допринася, заедно с коалиционния си партньор, за краха на начинанието, което всъщност е и политическият край на партията.

Освен досега разгледаните научни трудове трябва да се спомене и устойчивата преподавателска дейност на гл. ас. д-р Живков. Тя се изразява както в аудиторната му ангажираност през годините с лекционни курсове в Софийския университет, така и в подготовката на кандидат-студенти, учители и ученици. Той е медийно разпознаваем и уважаван учен с множество различни участия по исторически и други въпроси.

Представените за становище материали напълно покриват изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“, а

тематичната им насоченост е в рамките на обявения конкурс. Научната проблематика е значима и актуална, а резултатите от нейното разработване имат безспорен приносен характер. Всичко това ми дава основание да си позволя да препоръчам на членовете на уважаемото научно жури да гласуват за присъждане на академичната длъжност „доцент“ на гл. ас. д-р Светослав Живков.

12.10.2022 г.

A handwritten signature in blue ink, consisting of several fluid, overlapping strokes that form a stylized representation of the name 'Vladimir Zlatarski'.

доц. д-р Владимир Златарски